

Ministerie van Binnenlandse Zaken en
Koninkrijksrelaties

> Retouradres Postbus 20011 2500 EA Den Haag

**Directie Constitutionele
Zaken en Wetgeving**
Ministerie van Binnenlandse
Zaken en Koninkrijksrelaties

Den Haag
Postbus 20011
2500 EA Den Haag

Kenmerk
2020-0000256076

Uw kenmerk

Datum **20 MEI 2020**
Betreft Beslissing Wob-verzoek

Geachte

Bij brief van 16 september 2019, ontvangen op 30 september 2019, heeft u met een beroep op de Wet openbaarheid van bestuur (hierna: de Wob) om informatie verzocht over de (financiële) betrokkenheid van de staat bij de inrichting van de privé-vertrekken op Huis ten Bosch.

Meer specifiek verzoekt u om kopieën van inrichtings- en/of meubileringskosten van de privé-vertrekken van de koning en/of zijn familie op Huis ten Bosch. Het betreft financiële gegevens en/of kostenverdelingen en/of discussies over kosten en/of budgetten en/of budgetoverschrijdingen en/of de bijdrage van de kant van de staat (zowel Rijksvastgoedbedrijf als Dienst Koninklijk Huis) daarin.

Het verzoek richt zich op alle documenten bij of onder het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (hierna: BZK) in de periode vanaf het moment dat er gesproken werd over een grootschalige renovatie van Huis ten Bosch tot heden.

Verloop procedure

De ontvangst van uw verzoek is schriftelijk bevestigd bij brief van 30 september 2019.

Over het verzoek is op donderdag 17 oktober 2019 telefonisch contact geweest met u. Aangegeven is dat de door u gevraagde informatie (nog) niet voorhanden is nu de financiële eindafrekening nog moet plaatsvinden. Dit zou begin 2020 wel het geval zijn. Daarom is bij e-mail van 18 oktober door een medewerker van BZK aan u verzocht, zonder daarbij vooruit te lopen op de inhoudelijke beoordeling van uw Wob-verzoek, om in te stemmen met de aanhouding van het verzoek totdat de desbetreffende financiële informatie definitief beschikbaar is.

Bij e-mail van 18 oktober 2019 heeft u ingestemd met de aanhouding van uw verzoek. Gedurende de aanhouding van het verzoek is de beslistermijn opgeschort geweest.

Bij e-mail van 20 januari 2020 is door een medewerker van het ministerie van BZK aangegeven dat de financiële informatie per 13 januari 2020 definitief is vastgesteld en dat uw verzoek weer ter hand is genomen.

**Directie Constitutionele
Zaken en Wetgeving**
Ministerie van Binnenlandse
Zaken en Koninkrijksrelaties

Kenmerk
2020-0000256076

Bij e-mail van 21 januari 2020 is aan u medegedeeld dat de wettelijke beslistermijn is gesteld op 6 maart 2020.

Met deze brief wordt op uw verzoek beslist.

Wettelijk kader

Uw verzoek valt onder de reikwijdte van de Wob. Uitgangspunt van de Wob is dat er, in het belang van een goede en democratische bestuursvoering, een recht op openbaarmaking van informatie, neergelegd in documenten bestaat. Het bestuursorgaan kan openbaarmaking van informatie achterwege laten wanneer zich (één of meer van) de in artikel 10 en 11 van de wet genoemde uitzonderingsgronden of beperkingen voordoen.

Artikel 10, tweede lid, onder, e en g, Wob

Op grond van artikel 10, tweede lid, aanhef en onder e, van de Wob blijft het verstrekken van informatie achterwege indien het belang daarvan niet opweegt tegen het belang van de eerbiediging van de persoonlijke levenssfeer.

Op grond van artikel 10, tweede lid, aanhef en onder g, van de Wob blijft het verstrekken van informatie achterwege voor zover het belang daarvan niet opweegt tegen het belang van het voorkomen van onevenredige benadeling van bij de aangelegenheid betrokken natuurlijke personen of rechtspersonen dan wel van derden.

Artikel 41 Grondwet

Artikel 41 van de Grondwet luidt: *'De Koning richt, met inachtneming van het openbaar belang, zijn Huis in'.*

Besluit

Voor zover er informatie beschikbaar is die inzicht geeft in de kosten van de privé-vertrekken van paleis Huis ten Bosch, besluit ik openbaarmaking hiervan te weigeren. Voor de motivering daarvan verwijs ik naar het onderdeel 'Overwegingen' van dit besluit.

Nadere contextinformatie bij kosten verbouwing

In de Rijksbegroting 2015 van Wonen en Rijksdienst is melding gemaakt van de renovatie van het paleis Huis ten Bosch (Tweede Kamer vergaderjaar 2014-2015, 34000 XVIII, nr. 1, p.77). Vervolgens is, na aanvankelijk de mogelijkheid open te houden om de verschillende vleugels gefaseerd te verbouwen, gekozen voor een renovatie van het gehele complex. In de brief van 19 juni 2015 (Tweede Kamer vergaderjaar 2014-2015, 34000 XVIII, nr. 22) van de minister voor Wonen en Rijksdienst aan de Tweede Kamer is ook uiteengezet op welke gronden hiervoor gekozen is, en welke kosten hiermee naar verwachting gemoeid zouden zijn. In de kern was het in een keer uitvoeren van de verbouwing efficiënter, en gold voor alle onderdelen van het complex dat verbouwing op termijn noodzakelijk was voor het behoud van het Rijksmonument voor het nageslacht. Zo moest onder andere de elektra-voorzieningen worden aangepast, loden leidingen worden vervangen en het houtrot worden aangepakt. Ook heeft er bouwkundig herstel en

diverse aanpassingen plaatsgevonden. In de Kamerbrief van 19 juni 2015 zijn alle benodigde aanpassingen met de daaraan gekoppelde kosten nader uitgeschreven. De totale kosten voor de verbouwing waren oorspronkelijk geraamd op € 59 miljoen.

**Directie Constitutionele
Zaken en Wetgeving**
Ministerie van Binnenlandse
Zaken en Koninkrijksrelaties

Kenmerk
2020-0000256076

Op 13 november 2017 heeft de staatssecretaris van BZK in een brief aan de Tweede Kamer laten weten dat er meerkosten van € 4,1 miljoen, waarvan € 1,1 miljoen als gevolg van prijsindexatie en € 3 miljoen als gevolg van meerkosten door tegenvallers tijdens het project te verwachten zijn. Hiermee is de begroting voor de verbouwing bijgesteld naar € 63,1 miljoen.

De kosten van het project komen uit binnen de financiële randvoorwaarden (Kamerstukken II 2017/18, 34775-XVIII, nr. 6, 14 november 2017).

Overwegingen

U vraagt in uw verzoek om documenten die betrekking hebben op de inrichting van de privévertrekken van de koning en zijn familie op Huis ten Bosch. Zoals ik hierboven heb geschetst, betrof de renovatie één project met daarin zowel ruimten die (hoofdzakelijk) functioneel worden gebruikt als ruimten die (hoofdzakelijk) privé worden gebruikt, zijn gerenoveerd. Daarbij worden sommige ruimten zowel privé als functioneel benut. Er is in de aansturing van en verantwoording over het project geen onderscheid gemaakt tussen de (hoofd)functies van de verschillende ruimtes. Bij de bovengenoemde kosten heeft dan ook geen uitsplitsing plaatsgevonden tussen kosten die gemaakt zijn voor de vertrekken die hoofdzakelijk als privévertrekken in gebruik zijn en vertrekken die hoofdzakelijk functioneel gebruikt worden. Voor zover de scheiding tussen privékosten en kosten aan de andere delen van het gebouw achteraf te construeren zou zijn, waarvan de betekenis overigens betwijfeld zou kunnen worden, verplicht de Wob niet tot het vervaardigen van nieuwe documenten. Voor zover uw verzoek derhalve ziet op het verstrekken van documenten die betrekking hebben op dergelijke stukken, moet ik hiervan constateren dat deze niet zijn aangetroffen, omdat dit niet de wijze was waarop de verbouwing is vormgegeven.

Voor zover er documenten zijn aangetroffen die gefragmenteerd inzicht kunnen geven in de kosten, specifiek voor de inrichting van de privévertrekken van paleis Huis ten Bosch, betreft dit informatie die raakt aan de persoonlijke levenssfeer van de Koning. Bij toepassing van de Wob kunnen leden van het Koninklijk Huis en de Koninklijke familie aanspraak maken op bescherming van de persoonlijke levenssfeer op gelijke wijze als ieder ander.

Daarnaast dient bij de beoordeling van uw verzoek een toets aan artikel 41 van de Grondwet plaats te vinden. Dit artikel bepaalt het volgende: 'De Koning richt, met inachtneming van het openbaar belang, zijn Huis in'. Onder het begrip 'zijn Huis' moet ook worden verstaan de eigen persoonlijke levenssfeer van de Koning in meer algemene zin (*Kamerstukken I 1980/81, 16 034, nr. 89b, p. 3*). Dit begrip en daarmee artikel 41 van de Grondwet wordt ook gezien als een waarborg van een zekere private sfeer voor de persoon van de Koning.

In 2010 heeft de Minister-President aan de Afdeling advisering van de Raad van State verzocht om voorlichting over de ministeriële verantwoordelijkheid voor de Koning en leden van het koninklijk huis ten aanzien van de bescherming van hun

persoonlijke levenssfeer, in het bijzonder in relatie tot de inlichtingenplicht van de regering jegens de Staten-Generaal. De Afdeling advisering van de Raad van State heeft in de daarop volgende voorlichting aangegeven dat de bescherming van de persoonlijke levenssfeer van de Koning als persoon haar grondslag vindt in artikel 10 van de Grondwet en nader wordt aangevuld door artikel 41 van de Grondwet. (Voorlichting van de Afdeling advisering van de Raad van State, bijlage bij *Kamerstukken II* 2010/11, 32 791, nr. 1).

**Directie Constitutionele
Zaken en Wetgeving**
Ministerie van Binnenlandse
Zaken en Koninkrijksrelaties
Kenmerk
2020-0000256076

In 2016 heeft de minister-president aan de Afdeling advisering van de Raad van State verzocht om voorlichting te geven over de betekening van artikel 41 van de Grondwet, in het bijzonder in het licht van de ministeriële verantwoordelijkheid (artikelen 42 en 68 van de Grondwet) voor begrote gelden die overeenkomstig de Wet financieel statuut van het koninklijk huis worden besteed (Voorlichting van de Afdeling advisering van de Raad van State, bijlage bij *Kamerstukken II* 2016/2017, 34 550-I, nr. 2,).

Van belang is dat de bescherming van artikel 41 van de Grondwet niet alleen ziet op privé-kosten, maar ook op de functionele kosten die samenhangen met het Koningschap, tenzij zij het openbaar belang raken (*Kamerstukken II* 1967/68, 8683, nr. 5, blz. 2). Immers, de Koning als persoon en de Koning als drager van het ambt zijn zo nauw verweven dat een scherpe scheiding tussen persoonlijke uitgaven in de particuliere sfeer en functionele kosten ten behoeve van het koningschap niet te maken is (p. 7 en 8 van de voorlichting uit 2016).

In artikel 4 van de Wet financieel statuut van het koninklijk huis (WFSKH) is bepaald dat ten laste van het Rijk aan de Koning drie paleizen tot gebruik ter beschikking worden gesteld. Daarbij geldt dat Paleis Huis ten Bosch kan worden beschouwd als de ambtswoning van de Koning. Het paleis is voor de wet één: een onderscheid tussen functioneel gebruik en privé-gebruik wordt niet gemaakt. Ook bij de renovatie is niet langs die lijnen gewerkt: het betrof één project met daarin zowel ruimten die (hoofdzakelijk) functioneel worden gebruikt als ruimten die (hoofdzakelijk) privé worden gebruikt. Daarbij zij overigens opgemerkt dat sommige ruimten zowel privé als functioneel worden benut.

Wanneer zich een renovatie van een ambtswoning voordoet ligt het voor de hand dat de eigenaar de gebruiker betreft bij de wijze waarop de renovatie plaatsvindt, met name ten aanzien van afwerking en inrichting. Ook bij deze renovatie is daarvoor gekozen. Zo is er binnen het beschikbaar gestelde budget enige keuzevrijheid geweest. Te denken valt aan de keuze voor stoffering, verlichting, betegeling en bijvoorbeeld sanitair. Benadrukt zij dat deze keuzevrijheid niet slechts betrekking heeft op vertrekken die (hoofdzakelijk) privé worden gebruikt, maar op de gehele verbouwing.

Beantwoording van uw verzoek zou, voor zover deze betrekking heeft op documenten waarin dit type informatie is opgenomen, leiden tot openbaarmaking van informatie over de – gemaakte functionele kosten met betrekking tot de – inrichting van de privé-vertrekken op Huis ten Bosch. Zoals hiervoor reeds aangegeven volgt uit artikel 41 van de Grondwet dat deze informatie niet openbaar is, tenzij het openbaar belang wordt geraakt. Niet valt in te zien dat daar in het onderhavige geval sprake van is. Hierbij wordt erop gewezen dat het openbaar belang niet wordt geraakt door het enkele feit dat over een handeling of

uitgave van de Koning Kamervragen worden gesteld of dat de uitgaven geschieden vanuit de publieke middelen.

**Directie Constitutionele
Zaken en Wetgeving**
Ministerie van Binnenlandse
Zaken en Koninkrijksrelaties

Kenmerk
2020-0000256076

Voor de volledigheid wijs ik er ook nog op dat in de voornoemde voorlichting uit 2016 specifiek is aangegeven dat de kosten van de aankleding en inrichting van de paleizen in het algemeen worden betaald uit artikel 2 van de begroting hoofdstuk I (functionele uitgaven van de Koning, artikel 3 WFSKH) en dat deze vallen onder artikel 41 van de Grondwet. Daarbij is vermeld dat deze kosten niet openbaar worden gemaakt, tenzij zij het openbaar belang raken.

Openbaarmaking van de door u gevraagde informatie zou afbreuk doen aan de waarborg die artikel 41 van de Grondwet beoogt te bieden ten behoeve van de persoonlijke levenssfeer van de Koning. Het belang van openbaarmaking weegt naar mijn oordeel dan ook niet op tegen de inbreuk op de persoonlijke levenssfeer van de Koning en de onevenredige benadeling die hij hiervan ondervindt bij de inrichting van zijn Huis zoals bedoeld in artikel 41 van de Grondwet. Omdat hiermee de door u gevraagde informatie categorisch niet openbaar kan worden gemaakt, heb ik afgezien van een verdere inventarisatie.

Gezien het voorgaande besluit ik de informatie niet openbaar te maken op grond van artikel 10, tweede lid, onder e, en g, van de Wob met verwijzing naar artikel 41 van de Grondwet.

Op deze plaats merk ik graag nog het volgende op. Eerder is aan u gevraagd om geduld te betrachten, nu de financiële eindrekening voor de verbouwing nog moest plaatsvinden. Als gevolg van nadere bestudering van het verzoek en voortschrijdend inzicht is echter gebleken dat ook nu het project is afgerond, het verzoek moet worden afgewezen. Met de kennis van nu had het besluit dan ook eerder genomen kunnen worden. Voor de ontstane vertraging bij de afhandeling van uw verzoek bied ik u mijn excuses aan.

Een geanonimiseerde versie van dit besluit zal op www.rijksoverheid.nl worden geplaatst.

Hoogachtend,
De staatssecretaris van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties,
Namens deze,

drs. M.R. Schurink
Secretaris-generaal

Belanghebbenden kunnen binnen zes weken na bekendmaking van dit besluit per brief bezwaar maken bij de staatssecretaris van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, Secretaris-generaal Cluster, Directie Constitutionele Zaken en Wetgeving, Postbus 20011, 2500 EA Den Haag. Het bezwaarschrift moet zijn ondertekend, voorzien zijn van een datum alsmede de naam en het adres van de indiener en dient vergezeld te gaan van de gronden waarop het bezwaar berust en, zo mogelijk, een afschrift van het besluit waartegen het bezwaar is gericht.